

Bilten rodoslovnega društva

Prva številka

April 1994

S p o š t o v a n i !

Teh nekaj strani je zametek nečesa, kar danes še nima niti pravega imena niti oblike, še manj pa vsebine.

S precejšnjo gotovostjo verjamem, da se bo razvilo v bolj sistematično in organizirano obliko šele po nekaj mesecih skupnih prizadevanj. To kar naj bi nastalo, bi morda danes najbolj ustrezno imenovali Društvo rodovnikarjev.

Ker je društvo organizacijska oblika z določenimi pravili in disciplino, tega pa danes še nimamo, bi vabljeni skupino, ki je dosedaj posamično vzpostavljala stike samo z občasnim in načelnim izražanjem in nakazovanjem zanimanja za rodovnike začasno imenoval Krožek rodovnikarjev.

Želim vam dopovedati, da bi na kolikor je le mogoče nevsiljiv način želel ugotoviti resnični interes posameznikov ali tudi predstavnikov znanstvenih ali oblastnih institucij, za tako obliko sodelovanja, ki bi nam ne predstavljala nepotrebne dodatne obremenitve, obenem pa vsakemu od nas prinašala čimvečje pridobitve.

Pred dvema leti je bilo sicer ustanovljeno društvo Slovenski ščit. V društvu naj bi delovale tri sekcije: grboslovna, rodoslovna in zastavoslovna. V nadaljevanju bom za društvo uporabljal kratico HGV (heraldika, genealogija, veksilologija). Vse tri discipline sicer povezuje marsikaj skupnega, kljub temu pa sem ob dosedanjih stikih ugotovil, da vidnih skupnih interesov rodovnikarjev z ostalima dvema skupinama ni bilo. Še več. Niti tisti, ki naj bi v društvu iskali samo interes po sodelovanju na področju rodovnikov, se niso izraziteje predstavili. Zato še vedno trdim, da rodoslovna sekcija pri HGV po dveh letih obstoja še ni zaživela. Sam sem načelno bolj naklonjen neformaliziranim oblikam sodelovanja, vse dokler se ne izkaže resnejša potreba po bolj urejenem delovanju in nastopanju.

Po vzorih iz tujine, teh zares ni malo, verjamem v utemeljenost formalne organiziranosti. Nekaj mednarodnega udejstvovanja se je že zgodilo, delno pod naslovom HGV, delno izven njega.

Upam, da ta uvod zadostuje za prehod na bistvo, ki me je vodilo k pripravljanju teh nekaj strani, ki imajo namen postati prva številka glasila naše bodoče organizacije, kakorkoli se bo imenovala. Torej:

Vabljeni ste na srečanje krožka rodovnikarjev, ki se bo 20. 4. 1994 začelo točno ob 18. uri v prostorih podjetja ITS Intertrade na Kolodvorski ulici 9 v Ljubljani.

Kljub napovedanemu neformaliziranemu srečanju, napovedujem okvirni dnevni red, ki bo vseboval naslednje celote:

Pozdrav in kratko ponovitev tule opisanega
Predstavitev udeležencev
Predstavitev Društva HGV
Površen prikaz dogajanja v tujini
Poročilo o dosedanjih posamičnih ali skupnih aktivnostih
Prikaz uporabe računalnika
Možnosti za delo v prihodnje
Poskus določitve statusa krožka ali društva
Razno (in, po želji, nadaljevanje v kavarni)

Na srečanje ste vabljeni vsi tisti, ki smo se v zadnjih dveh letih ob različnih priložnostih že srečali, ali pa se do sedaj še nismo srečali, in je naslov posredovalo Društvo HGV ali kdo od spodaj naštetih. Zaradi informiranosti navajam spisek vabljenih. Upam, da s tem ni bilo ogroženo varovanje neokrnjene zasebnosti.

Obenem vas prosim, da na srečanje povabite še vse tiste, ki po vašem mnenju izkazujejo sorodna nagnjenja in jih na priloženem spisku še ni.

Za pojasnila, dogovore, odgovore, pripombe ... se nama oglasite telefonsko, pisno ali osebno (Peter Hawlina, Lipica 7, 64220 Škofja Loka, telefon doma: 064 631-030, služba: 064 620-287; Lojze Kobi, Sattnerjeva 7a, Ljubljana, telefon 061 261-540.

Lep pozdrav

Peter Hawlina in Lojze Kobi

VABLJENI:

Viktor Adamič, Tomaž Artel, France Baraga, Matija Benulič, Meta Erbežnik-Golob, Marija Fortuna, Edvilio Gardina, Nadja Gartner-Lenac, Peter Hawlina, Stanislav Južnič, Valt Jurečič, Lojze Kobi, Tina Križnar, Peter Kvas, Veronika Lazarini, France Magušar, Hildegard Mandl, Mojca Marin, Dragan Matić, Nenad Novković, Branko Oswald, Božo Oturepec, Ivo Petrič, Nada Pogačnik, Karl Pollak, Alberto Pucar, Mariano Rugale, Traute Sežun, Branko Slavnic, Jože Šifrer, Janez Šparovec, Alojzija Schweiger, Anton Tomažič, Ema Umek, Carl Villavicencio, Katia Zorc de Kobi, Nina Zupančič, Žiga Železnik, Jože Žontar

Rodovnik in računalnik.

Kot laik ne bi rad posegal v različne zgodovinske in druge znanstvene discipline z lastnim prepričanjem, da je človeštvo vedno bolj ali manj skrbelo za ohranjanje rodbinskih, rodovnih in plemenskih dogodkov. Način in obseg tega početja pa je bil, je in bo vedno odvisen od tehničnih pripomočkov.

Do izuma in širše razširjenosti pisave je bilo to področje človekovega udejstvovanja prepuščeno ustnemu izročilu. Šele pisava je vnesla novo dimenzijo. Med drugimi lastnostmi ima pisava tudi večjo trajnost in natančnost od ustnega izročila. Ne vem kateri je prvi zanesljivi rodovnik. V hebrejskem izročilu sta naša prastarša Adam in Eva, najbolj znana sta njuna sinova Kajn in Abel in še je mogoče ugotavljati bolj ali manj prepričljive sorodstvene odnose ob prebiranju biblije. Za več kot petdeset generacij je v Matejevem evangeliju dokumentiran rodovnik Jezusa Kristusa iz hiše Abrahamove,.... hiše Davidove....

Vse do današnjih dni se je resnejše rodoslovje posluževalo pisave in grafičnega prikazovanja. Pri tem je prihajalo do prav osupljivo kvalitetnih predstavitev, tako po obliki, kot po obsežnosti in natančnosti. Vse to pa je bilo dosegljivo ali/in pa največkrat nepogrešljivo samo pripadnikom plave krvi, drugim samo izjemoma, v precej skromnejšem obsegu in v precej skromnejših izvedbah. Tako delo je namreč terjalo zaposlitev dovolj izobraženega in usposobljenega strokovnjaka, ki ga je bilo treba ne le imeti, temveč tudi plačati.

Seveda je bilo za domače potrebe možno, to se je tudi počelo, na različne bolj ali manj sistematične načine zapisovati in tudi narisati sorodstvene povezave. Z razvojem pismenosti in splošne izobrazbe se je tudi domače rodoslovje 'navadnih smrtnikov' ponekod močno približalo ali celo izenačilo s plemiškimi.

Pred tridesetimi leti je človeštvo začelo uporabljati računalnik. Pred desetimi leti so računalniki prišli na delovno mesto in na dom. Postali so vsakdanji pripomoček. V mnogočem so nadomestili dotedanje pripomočke, morda najprej in najbolj svinčnik in pisalni stroj.

V istem trenutku so se tega pripomočka oprijeli tudi rodoslovci. Z istim tempom, kot na drugih področjih dela in življenja se je 'revolucija' pričela in se nadaljuje na področju rodoslovja.

Besedo revolucija sem dal v narekovaj zaradi tega, ker mi revolucije nasploh niso všeč, ker največkrat ne prinesejo napovedovane kvalitete, ker s to besedo skušamo navadno opisovanemu pojavu dati dodaten lesk, ki si ga ne zasluži.

Ne glede na to pa je uporaba računalnika v življenje, in s tem tudi v rodoslovje o katerem se tule pogovarjamo, vnesla vsaj tako spremembo, kot jo je pred tem izum pisave.

Če je bil pred tem rodovnik in rodoslovje kot konjiček ali del družinskega arhiva dostopen zelo redkim izbrancem, se je število uporabnikov razširilo približno premosorazmerno z razširjenostjo računalnika. S širjenjem računalnikov je naraščalo število uporabnikov, s tem je naraščalo zanimanje za rodoslovno proučevanje, ta porast pa je sproti vnašal nove in nove izboljšave, sproti so se dodajale nove možnosti, povpraševanje je rojevalo ponudbo in ponudba je porajala novo povpraševanje. Enako, kot na drugih področjih, komaj se navadiš na zadnjo pridobitev tehnike, že je v izložbi nov, lepši in cenejši model. Zato je nevhvaležno

pisati o najnovejšem stanju na tem področju. Napredek se dogaja na zahodu, najbolj v Ameriki, tam je zanimanje za rodoslovje najbolj razširjeno, tam je najbolj razširjena tudi ponudba sodobnih pripomočkov. Moj namen tule ne bo prikazati zadnjega krika, rad bi posredoval čimbolj poljuden orientacijski pregled in pogled na sceno, ki jo napoveduje naslov.

Strojna oprema: To je po pravilu osebni računalnik. Lahko je tudi že malo zastarel, vendar se je bati, da bo ta sposoben poganjati samo zastarele programe. Možno bi bilo uporabljati tudi srednje in večje računalnike, za domačo rabo pa se uporablja osebni računalnik, na kratko PC. Osnovna izvedba skoraj ne more pogrešati tiskalnika, o dodatni možni opremi tule zaenkrat nič.

Programska oprema: To so predvsem programi, rečemo jim tudi aplikacije ali software. Teh je zares veliko število. Največ jih je nastalo v Ameriki, precej manj v drugih deželah (Evrope). Razlikujejo se po zasnovi, zmogljivosti, funkcijah, hitrosti, načinu dela in še po marsičem. Večina pa je v bistvenem zelo podobna.

Kaj je bistveno? Najprej to, da se vse tisto, kar je bilo do sedaj mogoče delati 'klasično', lahko naredi tudi z računalnikom. Klasično smo evidentirali osebe z njihovimi atributi, kot so imena, spol, kraji, datumi, dogodki, če se zadržim pri najpogostejših, poleg teh pa sorodstveno razmerje. Ti sta dve: partnerski in starševski odnos.

To bistveno 'računalnik naredi' zelo voljno in brez vseh omejitev. Z vnašanjem podatkov o osebah in povezovanjem teh oseb v njihove sorodstvene odnose nastaja osnovna zbirka podatkov. Vnašanje, popravljanje, dodajanje in vsakršno drugo ukvarjanje s to zbirko podatkov je, brez pretiravanja, zelo poenostavljeno in se po enostavnosti in kvaliteti nobeno klasično s tem ne more primerjati. Predstavljajte si samo težave, ki nastanejo, če bi želeli vnesti popravke v malo obsežnejši klasično izrisani in izpisani rodovnik.

Ko sem rekel, da se klasični način z računalniškim ne more primerjati sem pri tem imel v mislih prav vse vidike dela in učinkov tega dela, razen enega samega. Računalnik ne bo nikoli dosegel šarma, ki so ga polne klasične, ročno izrisane in izpisane listine. Te so neprekosljive, računalniški izpisi se jih v tem šarmu tudi približati ne morejo. Vendar, kdo pa danes še zna ošiliti gosje pero, kdo še zmora čitljiv rokopis, da ne rečem lepomis? Poleg tega pa računalnik ne bo nikoli povsem izrinil 'klasičnih' metod, tudi pisava ni izpodrinila ustnega izročila. Nasprotno, s svojimi dodanimi možnostmi bo celo oživil in osvežil vse dotodanje načine.

V vsem drugem računalnik klasiko daleč prekosi. Ne bi rad na dolgo in široko našteval česa vsega je računalnik sposoben. Raje bom na kratko rekel: vsega, kar ste si kdaj želeli pri tem delu imeti in veliko, veliko več. Če tega še ne verjamete, mi boste verjeli, ko se boste sami začeli zabavati s tem, da boste vpisali svoje ime in priimek, očeta in mamo, oba deda in obe babici, štiri pradede in štiri prababice, ... Ali veste, kdo so bili vaši štirje pradedi in štiri prababice? Ni veliko takih, ki to vedo. Če že imena veste pa se bo gotovo zataknilo pri datumih, krajih, porokah in še marsičem drugem. Kaj pa strici in tete, nečaki in nečakinje, bratranci in sestrične, vnašati pa je mogoče še precej več, morda je zanimivo vedeti, kdo je bil krstni, poročni, birmanski boter, katere bolezni so pestile neko osebo, kakšni so bili njeni šolski in življenjski uspehi ali neuspehi, kaj je bil po poklicu, kje je hodil in morda, za konec vzrok smrti. S smrtjo je res konec, nič pa ne omejuje raziskovalca, pri njegovem delu. Vsakovrstni opisi, življenjepisi, opombe, reference, navedbe virov, celi romani in še marsikaj so standardne funkcije sodobnih

rodovniških programov. Danes je mogoče temu dodajati tudi vizuelne posnetke listin in fotografij, danes ali jutri bo zvočni ali filmski zapis samoumevni sestavni del take evidence.

Rekel sem, da je programov na desetine. Skoraj vsi so tudi poceni, nekateri morda razpoložljivi brezplačno, naša praksa je še vedno piratska, nelegalno kopiranih verzij ni težko dobiti zastonj ali za mal denar. Najdražji program, reče se mu ROOTS, stane več kot sto dolarjev, vsi ostali so cenejši, največkrat se cena vrti okrog 40 do 50 dolarjev. Na razpolago je še skoraj nepregleden kup dodatkov in 'okraskov', največkrat tudi poceni. Teh tule ne bom omenjal, ker jih je zares veliko in si jih boste morda želeli spoznati šele po tem, ko vam bo osnovno orodje dovolj domače in število sorodnikov v vaši zbirki zapisano vsaj s tremi številkami.

Omenil bom samo enega od teh dodatkov, ki si pred vsemi drugimi to najbolj zasluži. To je program, ki vam pomaga, da vaše podatke, ki ste jih nabrali z nekim programom lahko posredujete drugemu programu. Programi se namreč med seboj ne razumejo. Do vaših rodovniških podatkov je sposoben poseči samo program, ki ste ga uporabljali za vnašanje. Če vam ta ni več všeč in bi radi uporabljali boljšega, bi torej morali vse vnešeno vnesti še enkrat. To pa pri nekaj sto ali celo nekaj tisoč osebah ne bi bilo majhno delo. Razlog je lahko tudi drug. Ugotovili ste, da je (daljni) sorodnik že ustvaril spoštljiv rodovnik, ki se delno pokriva z vašim. Drug drugemu bi želela posredovati del ali ves svoj rodovnik, uporabljata pa različni programi. Za take namene se uporablja program ali rutina, ki zapis v nekem 'jeziku' prevede v univerzalno obliko, nekakšen esperanto, iz te oblike pa je analogna rutina sposobna včitati tak vmesni zapis kot razumljiv vir podatkov za drug program in tako brez ponovnega vnašanja sprejeti z drugim programom ustvarjeni rodovnik. 'Jezikovni' nesporazumi so rešeni. Temu dodatku se mednarodno reče GEDCOM (GEnealogical Data COMmunication).

Pri izbiri programa v široki ponudbi bi bilo težko dajati neka splošnoveljavna priporočila. Vsekakor pa se prepričajte, če vam ponujeni program omogoča omenjeno sporazumevanje z drugimi (GEDCOM). Če tega nima, vam ga odsvetujem.

Po navedbah v reviji Genealogical Computing, ki izhaja tromesečno že trinajsto leto in je najbolj znana revija s tega področja so daleč najbolj razširjeni in uporabljeni programi trije. Vse ostalo predstavlja deset do petnajst odstotkov. S tem ne želim povedati, da te desetine ostalih programov niso vsaj tako dobre ali morda tudi boljše od treh favoritov. Kljub temu bom tule na kratko predstavil te tri. To so PAF, ROOTS in Brother's Keeper.

PAF (Personal Ancestral File) je enostaven in uporaben proizvod, ki ga dobavlja mormonska cerkev. Noben drug proizvajalec nima posla organiziranega tudi v tej smeri, da poleg programa nudi tudi podatke. Sistem je zastavljen tako, da so pripravljene sprejeti v osrednjo skupno zbirko podatkov vse tisto, kar jim pošljejo posamezniki. Iz te zbirke pa lahko potem po svoji izbiri zajema kdorkoli. To pomeni, da je lahko marsikomu prihranjeno nemalo časa in truda pri zbiranju in vnašanju podatkov o svojih sorodnikih, če je to delo že opravil nekdo drug. Prav gotovo bi Slovenci o naših ožjih sorodnikih tam bolj malo našli, na odmet pa ta posebnost ni. Še vedno pa ima PAF eno strašno nesimpatično lastnost: Ne prenese tujih abeced. Vse čšž in seveda tudi ć in đ neusmiljeno zavrže, ravno tako nemške in francoske specialitete in seveda vse druge, ki se v dolgi zgodovini pisav niso prilagodili angleški abecedi. Slišati je, da bodo to oviro odpravili, vendar je zaenkrat še niso in zato do takrat dovolj besedi o PAF.

ROOTS je najbolj izpopolnjen program. Velik luksuz. Za najbolj zahtevne. Manj kot pol leta je stara četrta verzija, ki je na novo zasnovana, silno komplicirana v primerjavi z ostalimi, zlasti z obema tule opisanima, strašno požrešna, danes relativno veliki PC-ji so ji komaj dovolj veliki, številne funkcije so tudi presenetljivo zamudne, je pa ta verzija bistveno cenejša od tretje, ki je s pomembnimi dodatki stala čez 400 dolarjev. Na kratko: najbolj izpopolnjen program, ki ga odsvetujem dokler ne boste že zelo veliko napravili z enostavnejšim pripomočkom. Za inštitute ali visoke profesionalce pa najbrž kaj drugega ne pride v poštev.

Brother's Keeper. Ne vem ali je ime dobil po prvih dveh sinovih. Ko je Bog Kajna vprašal po Ablu, je menda Kajn kujavo odgovoril: Sem mar jaz skrbnik svojega brata? ... Ta program se danes prodaja v svoji peti verziji s skrajšanim imenom BK5 po ceni 45 dolarjev. Ta cena je za to kar nudi bagatela. Poleg tega vam proizvajalec ne bo zameril, če si jo prepišete od prijatelja in jo po mili volji uporabljate, povabil pa vas bo, da postanete kupec, ko ugotovite, da vam stvar res dobro služi. S tem boste vsako novo verzijo (kot velja tudi za vse druge tovrstne programe) dobili po močno znižani ceni.

Tudi BK5 ima vse bistvene klasične in izvedene funkcije. Hitro se privadimo delu z njim, hiter je, dovolj zmogljiv, ima več in boljše izpise in izrise raznih družinskih dreves in predstavitev v okvirčkih kot večina drugih. Zaradi teh lastnosti ga priporočam kot najboljši program za začetek. V krogu znancev je najbolj razširjen.

S tem bi ta pregled rad zaključil. Nisem se dotaknil številnih področij, v katere se razlivajo različne smeri rodoslovja. Ob računalniku bi nujno moral omeniti tudi možnost povezav v domača, še bolj pa tuja omrežja. Možnosti, ki se odpirajo z dobesedno neposrednim pristopom do že narejenih izdelkov je vznemirljiva in naravnost nepregledna. Zato jo tu samo omenjam. Pridobivanje podatkov, pripomočkov, izmenjava, poizvedbe in kaj vem kaj še vse. Zelo pomembna komponenta, načeli jo bomo, ko se bomo prešteli in ugotovili interes, ki morda presega prvo željo vsakega rodoslovnega radovedneža: Kdo so moji sorodniki?